

Se degradează sistemul academic românesc? Este posibilă reabilitarea cadrului didactic universitar? (The degradation of the Romanian academic system? It is possible the rehabilitation of the university professor position?)

PETRE T. FRANGOPOL

Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizica Nucleară "Horia Hulubei", str. Reactorului nr 30, C.P. MG-6, 077125 Măgurele-Ilfov, Romania

A short description of the beginning of the degradation of the Romanian academic system due to numerous cases of corruption and plagiarism are presented as related by mass media. Solutions are necessary to be implemented and the interference of the political factor should be eradicated.

Keywords: Degradation academic system, Corruption and plagiarism

La invitația site-ului *România Curată*, Profesorii Daniel David (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca și Icahn School of Medicine at Mount Sinai, New York, SUA) împreună cu Ovidiu Andronesi (Harvard Medical School, SUA) au postat un articol, în ziua de 27 ianuarie 2015, intitulat: APEL. *De ce pentru mediul academic este vitală schimbarea politicii. Două perspective: din țară (Daniel David) și de la Harvard (Ovidiu Andronesi)*. Redacția afirmă că “avem o viziune academică vetustă și retrogradă care ne omoară ca civilizație. Orientarea curentă în domeniile educației și cercetării din România este Restaurația”. Textele se adresează decidenților actuali din mediul academic românesc.

<http://www.romaniacurata.ro/apel-de-ce-pentru-mediul-academic-este-vitala-schimbarea-politicii-doua-perspective-din-tara-daniel-david-si-de-la-harvard-ovidiu-andronesi/>

Articolele sunt de un bun simț elementar, fac o analiză critică, constructivă, propunând și soluții care să conducă la o redresare a situației.

Se poate afirma, fără teama de a greși, că știința în România poate fi caracterizată printr-o mediocritate care s-a răspândit, ca o pecingine, în toate structurile academice, cu excepția unor insule de excelență, care există în fiecare domeniu, dar care nu sunt sprijinite și recunoscute pentru valoarea care o reprezintă pe plan național și internațional.

Viața și activitatea unor personalități ale științei românești, care în condiții sociale și financiare

deosebit de grele (se trăia încă în bordeie), au pus bazele dezvoltării unor domenii (matematică, fizică, chimie, biologie etc.) și în țara noastră la nivelul valorii și nivelului existent peste hotare, încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, ne sunt bine cunoscute. Ne-am fi așteptat ca, după Revoluția din 1989, să existe și o democratizare a educației. Din păcate, procentul copiilor de la sate, care ajung să frecventeze o universitate, este de aproximativ 12% și chiar mai mic. Suntem în coada Europei cu cei mai mulți analfabeți, situație absolut îngrijorătoare. Nivelul educației populației școlare este submediocru, după testele internaționale PISA (*Program for International Student Assessment*), care evaluează și compară cunoștințele și gândirea critică a elevilor de 15 ani, România ocupând, în mod constant, locurile codage în clasamentul zecilor de țări participante din toată lumea. O emisiune la Radio România, Cultural din 2 februarie 2015, care a transmis, în direct, de la Librăria Humanitas-Cișmigiu, o dezbatere moderată de Corina Negrea cu tema ”De ce nu există România pe harta universităților care contează”, la care au participat cinci distinse personalități ale mediului academic din țara noastră, aceștia au reliefat carențele sistemului academic românesc, plecând și de la raportul *Think Tankului* (TT) de pe lângă *Revista de Politică Științei și Scientometrie – Serie Nouă*. Acest grup de analiză, *atitudine și acțiune* (G3A) [1] în politica științei, din România, din care fac parte și participanții la

dezbaterile de la emisiunea radio menționată, are un rol de monitorizare și evaluare, în dorința de a fi un contributor activ pentru politicile din domeniile educației și cercetării științifice, sesizând derapaje dăunătoare, care ar putea aduce prejudicii politicii științei din România și să acționeze pentru corectarea acestora. Universitățile noastre sunt, anual, în mod constant, pe o traiectorie descendentă privind valoarea rezultatelor cercetărilor efectuate și care ar trebui să apară în revistele top ale lumii, pentru a se situa, astfel, la nivelul internațional al cunoașterii actuale. Altfel spus, valoarea rezultatelor realizate nu se ridică la standardele internaționale pentru a fi luate în considerare. De ce? CNFIS (Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior), în 2013 și 2014, anual, raportează statistic o scădere dramatică la toți indicatorii importanți: finanțare, număr de studenți, număr de cadre universitare etc. Scad, de asemenea, pozițiile universităților românești în top-urile clasamentelor internaționale, din cauza unor scăderi dramatice ale unor lipsuri elementare, care conduc la o scădere a credibilității acestora. Tinerii bine pregătiți aleg universitățile străine. Conceptul humboldtian leagă intrinsec universitatea de cercetare. Acestea sunt generatoare ale *noului în cunoaștere*, prin cercetările pe care le efectuează și conduc la dezvoltarea industriei de mâine (vezi Harvard, Stanford, MIT în SUA). La noi, marea majoritate sunt universități de *teaching*, de predare, care nu produc, nu generează cunoaștere prin cercetare. Asistăm la o deprofesionalizare a rolului universităților românești care sunt rupte de trendul dezvoltării internaționale. Ziarul „Adevărul” din 8 ianuarie 2015, titrează, la pag. 8, *Bolile lumii universitare din România: impostură și pseudo-performanță; profesorii și cercetătorii sunt slab pregătiți și recurg la „dopaj academic” pentru a avansa în funcții, universitățile sunt decredibilizate și hemoragia creierelor este mai mare ca oricând.*

În plus, față de cele câteva carențe menționate înainte, din multele ce se pot da, asistăm neputincioși și la o birocratizare a sistemului de învățământ universitar, a pregătirii profesionale, de discreditare a procesului de habilitare, introducerea sistemului de finanțare care se află la discreția pixului ministrului, în plus, subminarea Agenției care asigură calitatea învățământului superior. Toate aceste noi situații sunt analizate într-un interviu recent, la începutul acestui an, acordat pe site-ul hotnews de Profesorul Mircea Mică, fostul Ministru al Educației și fost Președinte al Comisiei Prezidențiale pentru analiza și elaborarea politicilor din domeniile educației și cercetării din România, care analizează Ordonanța OUG nr 94/2014. Efectele acestei Ordonanțe, emisă în

ultimele zile ale anului trecut, care amnistiază plagiatura, conduc la efectele menționate mai înainte <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19080447-mircea-micla-despre-noua-castrare-legii-educatiei-fleac-ciuruit-cand-sunt-prinsi-copiind-elevii-ascund-repede-fituicile-banca-sansa-premierului-care-isi-ordonanta-urgenta.htm>

Este posibilă reabilitarea cadrului didactic universitar?

La data când scriu aceste rânduri (martie 2015), mass-media relatează despre un val de arestări la universitățile din țară (UMF Iași, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Universitatea „Ovidius” din Constanța etc). Asistăm la un *tsunami* fără precedent de dezvăluiri, nu numai în marea corupție la nivel înalt al clasei politice, ci și în lumea universitară, unde vânzarea și cumpărarea de note, de examene, au ajuns să constituie situații firești de promovare. Unele universități constrânse de micșorarea dramatică a finanțării au mers până la anularea examenului de admitere, care conduce automat la scăderea performanței profesionale și la un nivel mediocru al absolvenților. Efective din ce în ce mai mici de studenți, anual, conform datelor Institutului Național de Statistică, conduc la necesitatea reluării clasificării universităților românești și a diferențierii acestora, pe baza unor criterii legate de performanță. Ori performanța este legată, direct, de *calitatea și performanța cadrului didactic*.

Prestigiul universitarului a scăzut în societatea de azi, acesta fiind privit cu indiferență, ca o funcție oarecare. De ce? Avalanșa de profesori universitari doctori sau conferențieri universitari, este atât de numeroasă, mulți, foarte mulți fără niciun merit științific, încât, în societate, când află că ai o asemenea profesie ești întrebat cel mult „ce salariu ai pe lună”. La aflarea răspunsului, ești privit cu neîncredere că ascunzi venituri din alte surse, uneori reale (norme suplimentare) care, practic, ocupă timpul liber și blochează dezvoltarea profesională. Realitatea trebuie să o privim în față. Prestigiul, pe care îl aveau universitarii din secolul trecut, a ajuns o amintire. Statura acestora este istorie. Doar să amintim câteva nume: Costin D. Nenițescu, Horia Hulubei, Simion Stoilow, Tudor Vianu, Alexandru Rosetti și mulți alții din pleiada universitarilor ieșeni, clujeni sau timișoreni care au strălucit pe firmamentul științei și culturii românești din secolul trecut ca să ne referim numai la aceștia.

Corupția, care a ajuns o plagă în învățământul universitar, a ajuns să atingă proporții incredibile. Prestigiul corupților este nul. Din păcate, această situație se răsfrânge asupra întregului corp universitar, ceea ce constituie o nedreptate.

Personalitatea universitarului o reprezintă nu numai pregătirea sa științifică, valoarea rezultatelor cercetărilor sale științifice la nivelul cunoașterii internaționale, recunoscute pe plan internațional (citări, indice Hirsch), ci și cultura sa generală umanistă. Actualii universitari, marea lor majoritate, putem afirma fără teama de a greși, că nu se ridică la un nivel corespunzător. De ce? Liceele pe care le absolvă, din orașele și comune, au un nivel contestabil, rezultatele submediocre la examenele de bacalaureat le atestă. Mulți din acești absolvenți ajung în învățământul universitar, având un nivel intelectual mărginit, cu un lexic sumar, fiind acceptați ca asistenți fără a se verifica competențele lor sub toate aspectele. Faptul că tinerii asistenți nici nu încearcă să își corecteze aceste carențe pleacă de la constatările mele, din activitatea mea universitară, că sunt preocupați, în principal, de tot felul de activități extrauniversitare (afaceri, joburi paralele etc). Este drept, această situație pleacă și de la salariile necorespunzătoare, care nu permit un nivel de trai civilizată pentru un cadru universitar, care nu își poate întreține decent familia. Nu puțini sunt aceia care se văd nevoiți să abandoneze universitatea. Nu intru în detaliile criteriilor alcătuite pentru păstrarea unor funcții sau, mai grav, pentru promovare în poziții de conducere, nu pe criterii de valoare profesională, ci pentru conturarea unor grupuri de interese, pentru a vota, ulterior, în comisii, consilii, pentru a bloca valorile științifice adevărate, care există și nu pot promova, fiindcă aceste grupuri se opun, fiind alcătuite din persoane cu performanțe profesionale slabe.

S-a ajuns la aceste situații, fiindcă bugetul educației și cercetării științifice universitare este foarte mic. În plus, au proliferat instituții universitare de stat și particulare, care au trebuit să fie populate, în grabă, cu cadre didactice, fără o pregătire de bază elementară pentru un cadru universitar, ceea ce a condus la o armată de universitari care au sărit treptele promovării ierarhiilor universitare, așa cum s-a statornicit și atestat în toată lumea universitară internațională.

Granturile de cercetare științifică oferite, prin concurs, de Ministerul Educației și Cercetării, practic, nu sunt onorate. Nu se poate conta pe ele. Din relatările presei („Evenimentul zilei” din 18.03.2015, pag. 2, Guvernul a tăiat peste 50 la sută din finanțarea proiectelor de cercetare științifică, punând, practic, „pe butuci” toată cercetarea

științifică”. Cercetătorii salarizați din aceste granturi devin, practic, șomeri. Parafrazând un citat din Spiru Haret, se poate afirma că „*așa cum se plătesc cadrele didactice, așa arată școala astăzi și cum arată școala azi – așa va arăta țara mâine*”.

O altă cauză a declinului prestigiului cadrului didactic universitar este, cu siguranță, modul (aparent) haotic de recrutare și promovare a universitarilor, care a populat acest univers cu personaje de calitate slabă sau chiar foarte slabă. Despre „recrutare” se pot spune multe. Adesea, sunt angajate pe posturile vacante persoane care au servit direct sau indirect titularul unei discipline sau conducerea instituției. Competiția este nulă, iar selecția devine contraselecție. Majoritatea celor angajați, în acest mod, vor fi preocupați să își desăvârșească pregătirea profesională-științifică luând drept exemplu pe șefii lor, grăbindu-se să devină cât mai repede profesori, indiferent prin ce mijloace.

Merită amintite unele criterii privind performanțele profesionale care sunt necesare candidaților la ocuparea unei poziții universitare. Lucrările ISI sunt asimilate cu lucrări publicate în reviste românești, total nerelevante, iar cărțile la mare cinste sunt acelea apărute în edituri obscure, în tiraje liliputane.

Rezultatul: un corp universitar peștiș, în care conviețuiesc universitari autentici, străluciți, alături de nulități patente sau de impostori veniți să pună tarife pe orice și nu în ultimul rând să plagieze.

O reabilitare a prestigiului universitarului român să sperăm, că se va realiza, în sens pozitiv, atunci când factorul politic nu va mai interfera în autonomia universitară. Mai mult, recuperarea profesurii este perfect posibilă, dacă se dorește alinierea la standardele internaționale de calitate, așa cum am afirmat pe parcursul acestui articol.

Bibliografie

- [1] Grupul de Analiză, Atitudine și Acțiune în Politica Științei din România (*Think Tank- G3A*) Raport 2014. Revista de Politica Științei și Scientometrie – Serie Nouă, 3, no.4, 255 (2014).